

Klima- og miljødepartementet

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
25/4039	Ella Stormo	20260039	Janne Helen Lorentzsen	04.02.2026

Forslag til endringer i straffeloven § 242, heving av strafferammer samt endringer i regelverket om miljø- og kulturmiljøkriminalitet

BirdLife Norge viser til Klima- og miljødepartementets høringsnotat om forslag til endringer i miljøregelverket, herunder skjerpede strafferammer, justeringer i straffbarhetsvilkår og tiltak for styrket etterlevelse. Vi takker for muligheten til å avgi høringsuttalelse.

BirdLife Norge støtter i hovedsak Direktoratet for naturforvaltning og departementets forslag til endringer, og vi anerkjenner både behovet og timingen for en styrking av virkemiddelapparatet mot miljøkriminalitet.

Miljøkriminalitet som alvorlig samfunnsproblem

BirdLife Norge deler departementets og faginstansers vurdering av at miljøkriminalitet utgjør et alvorlig og økende problem i det norske samfunnet. Lovbrudd mot naturmangfold, kulturmiljø, verneområder og artsforvaltning undergraver rettsregler, miljømessige hensyn og mål om bærekraftig bruk av naturen. Situasjonen er etter vårt syn prekær og alvorlig.

Vi er derfor svært positive til at departementet nå følger opp St.meld. 19 (2019–2020) Miljøkriminalitet, og setter tydelige, konkrete tiltak ut i livet for å styrke den strafferettslige forfølgningen av miljø- og kulturmiljøkriminalitet.

Behovet for reell avskrekking

Departementet understreker at strafferammen må fastsettes slik at den virker avskrekkende, og viser blant annet til Høyesteretts praksis (HR-2020-1353-A og HR-2023-2402-A) samt Grunnloven § 112. Dette er BirdLife Norge helt enig i. Vi støtter departementets og Økokrims vurdering av at strafferammene i flere lover i dag ikke reflekterer lovbruddets alvor, oppdagelsesrisikoen er lav, og en heving av strafferammene er nødvendig både symbolsk, preventivt og operativt, for å sikre faktisk prioritering i politietaten.

Departementet viser til at dersom straff skal være et effektivt virkemiddel, må straffansvaret oppleves som en reell trussel. BirdLife Norge stiller seg fullt bak denne vurderingen. Straff må i større grad bidra til å styre adferd. Det forutsetter både høye nok strafferammer og en håndheving som gjør at lovbrutere faktisk blir stilt til ansvar.

Oppdagelsesrisikoens betydning

BirdLife Norge vil særlig fremheve forskning innen kriminologi som viser at oppdagelsesrisikoen, og ikke nødvendigvis straffens strenghet alene, ofte er den viktigste faktoren for å forhindre lovbrudd. Dette er også relevant for miljøkriminalitet, hvor kontrollnivået i mange områder, spesielt i

verneområder og i utmark generelt, er lavt. Risikoen for å bli anholdt og for at kriminaliteten blir avdekket, er i dag så begrenset at selv økte strafferammer ikke vil ha full preventiv effekt uten samtidig styrket kontrollregime.

BirdLife Norge ber departementet om å utarbeide og legge frem en nasjonal plan for kontroll i verneområder og utmark, med konkrete tiltak for:

- økt tilstedeværelse av Statens naturoppsyn (SNO) og andre relevante myndigheter
- bedre samordning med politiet
- økt bruk av teknologi og overvåkning der det er hensiktsmessig,
- prioritering av ressurser til områder med dokumentert omfattende lovbrudd.

Høye strafferammer er et viktig preventivt virkemiddel, som vil virke betydelig bedre sammen med en reell og synlig kontrollinnsats.

BirdLife Norges vurdering av de foreslåtte endringene

Endringer i straffeloven § 242 – heving av strafferammer

BirdLife Norge støtter at strafferammen heves til henholdsvis 10 år og 6 år. Dette er etter vår vurdering nødvendig for å synliggjøre alvorligheten ved lovbrudd som skader natur- og kulturmiljø av høy verdi. At bestemmelsen tilpasses dagens kunnskap om skadepotensial og kriminalitetsbildet, er positivt og etterlenget.

Heving av strafferammene i naturmangfoldloven, kulturminneloven, viltressursloven m.fl.

BirdLife Norge støtter departementets forslag om at:

- alminnelige overtredelser skal kunne straffes med inntil 2 års fengsel
- grove overtredelser skal ha en strafferamme på inntil 5 år.

Dette er nødvendige justeringer som harmoniserer regelverket og styrker allmennpreventive hensyn.

Endringer i motorferdselloven

Vi støtter forslaget om å øke strafferammen og mener dette reflekterer skadepotensialet ved ulovlig motorferdsel, særlig i myr- og våtmarksområder. Økokrims vurdering om at økte strafferammer også vil gi økt politiprioritering, er en viktig og riktig observasjon.

Ulovlig kjøring med ATV og snøscooter har blitt et omfattende problem i norsk natur. Mens det tidligere var mer begrenset til snøscooter på vinteren, har det de siste årene blitt stadig flere ATV-er, slik at ulovlig motorferdsel har blitt et helårsproblem. Dette kommer i tillegg til lovlig kjøring, som også har økt gjennom liberalisering av lovverket og dispensasjoner. Dette setter natur og fugler- og dyr som lever der under stort press. BirdLife Norge er svært kritiske til at norske myndigheter gjennom år har latt denne kriminaliteten bre om seg, uten nødvendig oppfølging. Her trengs det særlig opprydding, der både strafferamme heves og kontroll økes betraktelig.

Endringer i lakse- og innlandsfiskloven, herunder nedsenkingspåbud og inndragningshjemmel

BirdLife Norge støtter innstrammingene som tetter regelverkshull og styrker forvaltningens mulighet til å reagere effektivt.

Opphevelse av naturmangfoldloven § 75 tredje ledd

Vi har ingen merknader til dette, og støtter departementets vurdering av at læren om idealkonkurrens gir nødvendig fleksibilitet.

Manglende endringer i straffeloven § 240

BirdLife Norge tar til orientering at departementet vil komme tilbake til dette i en egen prosess. Vi ber om at dette arbeidet gis høy prioritet, ettersom alvorlig miljøkriminalitet er et felt hvor dagens virkemidler ikke er tilstrekkelige.

Økonomiske og administrative kostnader – BirdLife Norges kommentar

Departementet påpeker at det er usikkert hvor mange flere saker som vil bli fulgt opp av politi og rettsvesen. Etter vår vurdering må dette ikke bli et argument for å avvente nødvendige tiltak. En styrket innsats vil innebære kostnader, men kostnaden ved ikke å handle er større og påvirker norsk natur irreversibelt.

Vi forventer at departementet sikrer tilstrekkelige ressurser til politi og påtalemyndighet, økt kapasitet i SNO og miljøforvaltningen og tydelig prioritering av miljøkriminalitet i politiets styringsdokumenter.

BirdLife Norge er glade for at departementet tar situasjonen på alvor og følger opp anbefalinger fra Økokrim, Politidirektoratet og flere sentrale miljøorganisasjoner. Forslagene representerer et viktig steg i riktig retning for å styrke vernet av norsk natur.

Vi ber departementet nøye vurdere om tiltakene samlet sett er tilstrekkelige for å oppnå ønsket effekt, og vi understreker betydningen av: høyere oppdagelsesrisiko, styrket kontroll i verneområder og utmark, tilstrekkelige ressurser til håndheving og oppdaterte og hensiktsmessige strafferammer.

Med disse merknadene stiller BirdLife Norge seg positiv til de foreslåtte lovendringene og ser frem til en videre styrking av innsatsen mot miljøkriminalitet.

På vegne av BirdLife Norge

Kjetil An. Solbakken

Kjetil Solbakken, generalsekretær